

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: **«Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів бюджетної установи»**

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОО-42
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Зозук Ніна Богданівна

(ПІБ)

Керівник: Лещук Галина Василівна
- доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування

(ПІБ)

Рецензент: доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної кібернетики

Дмитришин.Л.І

(ПІБ)

Івано-Франківськ – 2026 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 "Облік і оподаткування"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

"20" лютого 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Лещук Ніна Богданівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи "Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів бюджетної установи".

керівник роботи Лещук Галина Василівна - доктор економічних наук,
професор, професор кафедри обліку і оподаткування

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

Дослідити сутність та значення фінансування бюджетних установ
Окреслити нормативно-правове забезпечення обліку та контролю фінансування бюджетних установ
Розглянути теоретичні основи бухгалтерського обліку та контролю коштів бюджетної установи
Провести методика аналізу ефективності використання фінансів бюджетної установи
Описати організація обліку фінансових ресурсів бюджетних установ
Розкрити складові організація внутрішнього контролю та аудиту фінансових ресурсів
Проаналізувати шляхи вдосконалення обліку фінансування та використання коштів
Відобразити фінансові операції у системі бухгалтерського обліку
Узагальнити основні напрями вдосконалення контролю за використанням бюджетних коштів

3. Дата видачі завдання 04. лютого 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретико-методичні засади обліку, аналізу і контролю фінансування та використання коштів бюджетної установи	10.06.2025 р.	Виконано
2	Розділ 2. Облік фінансування та використання коштів бюджетної установи	10.12.2025 р.	Виконано
3	Розділ 3. Аналіз і контроль використання фінансових ресурсів бюджетної установи	01.04.2026 р.	Виконано

Студент Зозук Зозук Ніна Богданівна
(підпис) (прізвище та ім'я)

Керівник роботи Лещук Лещук Галина Василівна
(підпис) (прізвище та ім'я)

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу

студентки групи ОО-42

Зозук Ніни Богданівни

**на тему «Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів
бюджетної установи»**

Ефективне управління фінансовими ресурсами бюджетних установ є важливою передумовою забезпечення належного функціонування державного сектору та надання якісних суспільних послуг. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів, необхідності посилення фінансової дисципліни та забезпечення прозорості використання бюджетних коштів питання обліку, аналізу і контролю фінансування бюджетних установ набувають особливої актуальності. Саме тому обрана студенткою тема кваліфікаційної роботи є актуальною та має вагомое теоретичне і практичне значення.

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі виступає Служба у справах дітей Перегінської селищної ради, діяльність якої створює належні умови для дослідження особливостей фінансування, організації бухгалтерського обліку та контролю використання бюджетних коштів.

У першому розділі роботи досліджено теоретичні та нормативно-правові основи фінансування бюджетних установ, розкрито економічну сутність бюджетного фінансування, охарактеризовано його форми та принципи, а також систематизовано нормативно-правове забезпечення

бухгалтерського обліку в державному секторі та ролі державного фінансового контролю.

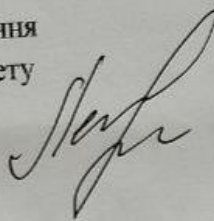
Другий розділ присвячено аналізу та організації обліку фінансових ресурсів бюджетної установи. На основі даних фінансової звітності Служби у справах дітей Перегінської селищної ради проведено оцінку динаміки та структури фінансових ресурсів, визначено тенденції зміни активів, проаналізовано рівень фінансового результату та ефективність використання бюджетних коштів. Детально висвітлено особливості організації бухгалтерського обліку та інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами установи.

У третьому розділі роботи досліджено систему контролю фінансування та використання коштів бюджетної установи, розкрито роль внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю, а також обґрунтовано напрями вдосконалення контролю й підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів.

Кваліфікаційна робота на тему «Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів бюджетної установи» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних робіт, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Науковий керівник:
Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

“08” червня 2025р.

Галина ЛЕЩУК

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу

студентки економічного факультету
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
групи ОО-42

Зозук Ніни Богданівни

на тему:

***«Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів
бюджетної установи»***

Кваліфікаційна робота присвячена актуальній проблемі організації обліку, аналізу та контролю фінансування бюджетних установ в умовах сучасного реформування бюджетної системи України та необхідності забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. Обрана тема має важливе практичне значення, оскільки фінансова діяльність бюджетних установ потребує постійного вдосконалення механізмів обліку й контролю та підвищення рівня фінансової дисципліни.

У роботі послідовно та логічно розкрито теоретичні, нормативно-правові та практичні аспекти досліджуваної проблематики. Автором опрацьовано значну кількість наукових джерел і нормативно-правових актів, що дало змогу комплексно висвітлити питання бюджетного фінансування, організації бухгалтерського обліку та державного фінансового контролю.

У першому розділі досліджено економічну сутність бюджетного фінансування, його принципи та форми, а також проаналізовано систему нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку і контролю бюджетних установ. Позитивним є систематизація нормативної бази та характеристика сучасних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі.

Другий розділ має практичне спрямування та базується на матеріалах Служби у справах дітей Перегінської селищної ради. У роботі проведено аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів установи, досліджено стан активів, фінансовий результат та ефективність використання бюджетних коштів. Наведені таблиці, розрахунки та аналітичні узагальнення свідчать про самостійність проведеного дослідження та вміння автора застосовувати теоретичні знання на практиці.

Окрему увагу приділено питанням організації бухгалтерського обліку та контролю фінансування бюджетної установи, що дозволило сформулювати практичні висновки та пропозиції щодо вдосконалення системи фінансового управління і посилення контролю за використанням бюджетних ресурсів.

Поряд із позитивними сторонами роботи слід зазначити окремі зауваження. Зокрема, окремі теоретичні положення могли б бути доповнені ширшим порівняльним аналізом сучасних наукових підходів, а деякі пропозиції щодо вдосконалення фінансового контролю — більш деталізованими практичними механізмами їх реалізації. Однак зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи та мають рекомендаційний характер.

Загалом робота виконана на належному рівні, відзначається логічністю викладу матеріалу, практичною спрямованістю та відповідністю встановленим вимогам. Кваліфікаційна робота на тему «Облік, аналіз і контроль фінансування та використання коштів бюджетної установи» заслуговує позитивної оцінки, а її автор — присудження освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної кібернетики
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

 Дмитришин Л.І.

“08” червня 2026р.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні засади обліку, аналізу і контролю фінансування та використання коштів бюджетної установи	12
1.1. Сутність та значення фінансування бюджетних установ	12
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю фінансування бюджетних установ	17
1.3. Теоретичні основи бухгалтерського обліку та контролю коштів бюджетної установи	26
РОЗДІЛ 2. Облік фінансування та використання коштів бюджетної установи	30
2.1 Методика аналізу ефективності використання фінансів бюджетної установи	30
2.2 Організація обліку фінансових ресурсів бюджетних установ	36
2.3. Організація внутрішнього контролю та аудиту фінансових ресурсів	41
РОЗДІЛ 3. Аналіз і контроль використання фінансових ресурсів бюджетної установи	47
3.1. Шляхи вдосконалення обліку фінансування та використання коштів	47
3.2. Відображення фінансових операцій у системі бухгалтерського обліку ..	53
3.3. Основні напрями вдосконалення контролю за використанням бюджетних коштів	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена як загальнодержавною необхідністю раціонального використання бюджетних ресурсів, так і зростанням ролі фінансового контролю в умовах обмеженості фінансування соціальної сфери, децентралізації та реформування публічного сектору економіки. Попри наявність законодавчої бази й нормативного регулювання бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах, на практиці все ще мають місце труднощі з уніфікацією облікової політики, трактуванням джерел фінансування, правильним відображенням господарських операцій, а також належною реалізацією внутрішнього фінансового контролю. Багато аспектів залишаються недостатньо дослідженими з точки зору прикладної реалізації, зокрема в частині формування механізмів взаємозв'язку між фінансуванням, обліком, аналізом і контролем.

У сучасних умовах трансформації публічних фінансів, посилення вимог до прозорості використання бюджетних коштів та вдосконалення системи державного контролю надзвичайно важливого значення набуває чітко організований і методично обґрунтований бухгалтерський облік, аналіз та контроль фінансування й використання коштів у бюджетних установах. Саме ці інструменти забезпечують фінансову дисципліну, ефективне управління державними ресурсами та підзвітність державних інституцій перед суспільством.

Наукова новизна теми полягає в поєднанні теоретико-методичних засад бухгалтерського обліку, аналізу й контролю із практичними підходами до управління бюджетними ресурсами в межах однієї установи. Важливим є також аналіз сучасної нормативно-правової бази та її відповідності міжнародним стандартам обліку в державному секторі.

Об'єктом дослідження є процес фінансування діяльності бюджетної установи в умовах сучасної системи державного управління.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні засади бухгалтерського обліку, аналізу та контролю за фінансуванням і використанням коштів у межах бюджетної установи.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів, нормативних положень і методичних засад ведення бухгалтерського обліку, аналізу та контролю фінансування бюджетної установи, а також формування практичних рекомендацій щодо їх вдосконалення відповідно до вимог ефективного управління державними коштами.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- розкрити економічну сутність фінансування бюджетних установ і його значення для публічного сектору;
- охарактеризувати нормативно-правову базу, що регулює облік та контроль фінансування в бюджетних установах;
- узагальнити теоретичні підходи до організації бухгалтерського обліку в бюджетній сфері;
- проаналізувати роль та інструменти фінансового контролю в управлінні бюджетними коштами;
- виявити проблеми у практичній реалізації обліково-контрольних процедур і запропонувати шляхи їх вирішення.

Для досягнення мети та вирішення завдань у дослідженні застосовано комплекс методів наукового пізнання, серед яких:

- методи теоретичного аналізу – логічне узагальнення, індукція, дедукція, порівняння, систематизація при вивченні наукової літератури та нормативних актів;
- емпіричні методи – спостереження, аналіз документів, вивчення звітності бюджетної установи;
- економічний аналіз – аналіз динаміки доходів і видатків, оцінка ефективності фінансування;
- елементи економіко-математичного моделювання – розрахунок показників ефективності використання коштів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування теоретичних узагальнень та методичних підходів до вдосконалення системи обліку і контролю в конкретній бюджетній установі. Отримані результати можуть бути використані як при розробці внутрішніх положень установи (зокрема облікової політики, процедур внутрішнього контролю), так і в процесі підготовки аналітичної та фінансової звітності. Крім того, результати роботи можуть бути корисними для фахівців бюджетної сфери, які здійснюють управління фінансовими ресурсами.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

Теоретико-методичні засади обліку, аналізу і контролю фінансування та використання коштів бюджетної установи

1.1. Сутність та значення фінансування бюджетних установ

Державні та місцеві витрати здійснюються за особливим порядком, відомим як фінансування, що передбачає процес забезпечення фінансовими ресурсами та покриття певних витрат [1; 15]. Існує кілька підходів до розуміння цього поняття. У широкому сенсі фінансування відображає процес забезпечення фінансовими ресурсами потреб державної економіки, соціальних програм, виробництва, науково-технічних досліджень, будівництва та модернізації підприємств, а також утримання бюджетних установ [15]. У вузькому сенсі це визначається як спосіб залучення і використання фінансових ресурсів економічними суб'єктами [16].

На рівні бюджетних установ процес фінансового забезпечення та витрачання коштів здійснюється через фінансування видатків [2]. Це регламентоване правовими нормами планове, безповоротне і безоплатне надання бюджетних коштів із різних джерел, включаючи бюджети різного рівня та державні цільові фонди, для виконання функцій держави і місцевого самоврядування, задоволення соціально-культурних потреб та забезпечення розвитку [2; 15].

Джерела фінансування можуть включати бюджети різного рівня (державний, місцеві), позабюджетні фонди та власні кошти державних або комунальних підприємств і установ [3]. В економічній літературі бюджетне фінансування розглядається двома основними шляхами: з точки зору держави – як елемент бюджетного механізму; з позиції суб'єктів господарювання – як одна з форм фінансового забезпечення [1; 3]. У період ринкових відносин суб'єкти господарювання можуть використовувати різні

форми фінансового забезпечення залежно від джерел: бюджетне фінансування, самофінансування або кредитування [16].

Таблиця 1.1

Джерела фінансування бюджетних установ

Джерело	Характеристика
Державний бюджет	Основне джерело фінансування
Місцеві бюджети	Фінансування на рівні громад
Спеціальний фонд	Власні надходження
Цільові фонди	Реалізація програм
Інші джерела	Гранти, допомога

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 15].

Виконання завдань і функцій бюджетних установ неможливе без належного фінансування [15]. Найбільш вагому роль серед форм фінансового забезпечення бюджетних установ відіграє саме бюджетне фінансування [3]. Воно забезпечує надання грошових ресурсів суб'єктам господарювання для покриття витрат, пов'язаних із виконанням державних замовлень, реалізацією програм і заходів, утриманням державних чи комунальних установ на безоплатній і безповоротній основі [2].

До характерних рис бюджетного фінансування належать:

- надання коштів на безповоротній і безоплатній основі;
- спрямованість на забезпечення основних функцій держави;
- кошти виділяються виключно на заходи, передбачені бюджетним документом;
- фінансування здійснюється лише за одним видом бюджету відповідно до підпорядкованості установи або організації [2].

Таблиця 1.2

Характеристика бюджетного фінансування

Ознака	Характеристика
Характер фінансування	Безповоротний
Форма надання	Безоплатна
Джерело	Державний і місцеві бюджети
Призначення	Виконання функцій держави
Регламентування	Бюджетний кодекс України

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 15].

Виключення може становити фінансування загальнодержавних заходів, зокрема: протидії епідеміям, ліквідації наслідків катастроф або природних лих тощо [2]. Бюджетні кошти надаються на підставі науково обґрунтованих норм або нормативів, визначених у відповідних сферах діяльності [15].

Процес здійснення бюджетного фінансування базується на наступних принципах:

1. Принцип плановості: видатки здійснюються виключно в межах обсягів надходжень і витрат, зазначених у затвердженому кошторисі.

2. Цільове спрямування коштів: бюджетні ресурси можуть використовуватися виключно на цілі, визначені у фінансовому документі установи. Це забезпечує можливість державного фінансового контролю та аудиту за ефективним і раціональним використанням державних коштів. Водночас у певних випадках допускається право отримувачів коштів здійснювати перерозподіл фінансування між окремими статтями витрат.

3. Коригування виділених коштів: передбачає зміни обсягів фінансування залежно від фактичних показників діяльності установи. Фінансування здійснюється за кошторисом, проте враховуються переважно реальні, а не планові оперативно-мережеві показники. Це сприяє визначенню реальних потреб установи та усуненню необґрунтованого завищення планових розрахунків.

4. Принцип фінансової підзвітності: фінансова звітність формує основу організації фінансових відносин у бюджетних установах. Вона подається у формі місячної, квартальної та річної звітності, яка складається бюджетними установами й організаціями, що отримують фінансування з державного чи місцевих бюджетів, а також із державних цільових фондів, та подається головним розпорядникам коштів.

5. Матеріальна і фінансова відповідальність: включає систему правових норм, які регулюють відповідальність за порушення законодавства у сфері фінансової та господарської діяльності.

Державний інвестиційний проєкт – це проєкт, реалізований через інвестування в об’єкти державної власності за рахунок капітальних вкладень або кредитів, залучених державою чи під її гарантії. У межах України такі проєкти фінансуються через державні та регіональні інвестиційні програми, а витрати на їхню реалізацію включаються до закону про Державний бюджет на відповідний рік. Ще однією формою бюджетного фінансування є бюджетні кредити. Це фінансова допомога з бюджетів різних рівнів, яка надається суб’єктам державного сектору економіки на поворотній і платній основі. Бюджетні кредити оформлюються як кошти, розміщені банком на підставі договору з розпорядником, при цьому банк не несе кредитного ризику. Цей механізм покликаний забезпечити тимчасову фінансову допомогу суб’єктам економіки на умовах повернення, платності та цільового використання. Проте така форма фінансування не є широко використовуваною в сучасній бюджетній практиці країни. Окрему увагу заслуговують державні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з бюджету юридичним чи фізичним особам. Вони не призначені для придбання товарів, робіт чи послуг, видачі кредитів або погашення боргів. Серед державних трансфертів виокремлюють субсидії, субвенції, дотації та допомогу населенню. Їх поділяють на поточні та капітальні. Найпоширенішим видом поточних трансфертів є державні субсидії, які передбачають надання фінансової підтримки як юридичним, так і фізичним особам.

Державна субсидія визначається як безповоротний поточний платіж, що виділяється з бюджету на користь суб’єктів державного сектору економіки чи громадян, не передбачаючи жодної компенсації у вигляді обумовлених виплат, поставок товарів або надання послуг. Житлова субсидія слугує ефективним механізмом для надання адресної безоплатної допомоги населенню. Державна субвенція передбачає цільове виділення коштів із бюджетів різних рівнів для виконання конкретних державних програм і проєктів суб’єктами державного сектору економіки, здебільшого на умовах

спільного фінансування бюджету та отримувача. Виокремлюють кілька основних видів субвенцій: субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для реалізації соціальних програм, освітні та медичні субвенції, субвенції на утримання або ліквідацію об'єктів спільного користування, а також на виконання інвестиційних проєктів.

Фінансова підтримка у вигляді виділення бюджетних коштів для покриття збитків державних підприємств чи установ називається дотацією. Дотації включають базову та реверсну форми, що використовуються в рамках горизонтального вирівнювання податкової спроможності місцевих бюджетів. Для розрахунку дотацій враховується низка параметрів, зокрема офіційна статистика чисельності населення на початок звітної періоду, а також дані про надходження податку з доходів фізичних осіб та податків приватного сектору за попередній рік. Крім того, можуть виділятися додаткові дотації, зокрема для фінансування освітніх і медичних закладів (за винятком витрат на оплату праці педагогів), покриття втрат доходів через податкові пільги або утримання соціальної інфраструктури в окремих територіях.

Державна допомога населенню передбачає одну зі складових соціальної підтримки фізичних осіб за рахунок бюджетних або спеціальних фондів. Вона спрямована на поліпшення матеріального становища соціально вразливих верств населення через різноманітні програми та інституційну підтримку соціальної інфраструктури. Ця підтримка може надаватися у різних формах – як грошових трансфертів, так і натуральної допомоги (безкоштовних товарів чи послуг). Грошові трансферти реалізуються у вигляді поточних виплат, що покликані підвищити доходи отримувачів. У разі натуральних трансфертів отримувачі забезпечуються необхідними товарами або послугами повністю чи частково безоплатно.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю фінансування бюджетних установ

Законодавство передбачає відповідальність за недотримання принципів і правил бюджетного фінансування [14]. Втім, на сучасному етапі функціонування бюджетних установ характеризується низкою проблем, серед яких важливо виділити питання недостатнього рівня їх фінансування. Попри те, що фінансові ресурси надходять із державного та місцевих бюджетів на основі затверджених кошторисів, більшість установ стикається з хронічно недостатнім рівнем фінансування. Зокрема, це проявляється у значній частці простроченої кредиторської заборгованості та дефіциті коштів, необхідних для оновлення матеріально-технічної бази. Подібна ситуація зумовлена обмеженістю джерел формування фінансових ресурсів і суворою регламентацією напрямків їхнього використання.

Бюджетне фінансування базується на засадах наукових принципів, що визначають його методологічну основу. Принципи виступають однією з фундаментальних категорій теорії в контексті науки та практики діяльності. Вони формують систему норм і правил, які слугують основою для розуміння сутності явища, процесу або об'єкта, їх еволюції, а також визначають характер взаємодії між внутрішньою структурою явищ та зовнішніми обставинами. Сукупність принципів забезпечує логічну цілісність і методологічну єдність у використанні підходів, методів і процедур, спрямованих на дослідження об'єкта, його оцінку та здобуття нових знань. Принципи регулюють як індивідуальні аспекти дії певних елементів, так і загальну ефективність цілого процесу. Вони мають бути скоординованими, взаємопов'язаними та впровадженими в практику, а не залишатися лише теоретичним положенням [1]. Процес бюджетного фінансування здійснюється через реалізацію ключових функцій, серед яких (рис.1.1).

Цільова функція: передбачає визначення пріоритетів, напрямків розвитку національної економіки та окремих її секторів, формування стратегічних цілей

Стимулювальна функція: включає створення механізмів для ефективного впливу на діяльність суб'єктів державного сектору економіки з метою спрямування соціально-економічних процесів у бажаному для суспільства напрямі

Нормативна функція: спрямована на розробку та впровадження правових актів, які регламентують різні аспекти діяльності суб'єктів державного сектору економіки

Регулювальна функція: забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів з метою реалізації ефективних реформ, подолання негативних внутрішніх і зовнішніх впливів та досягнення економічної стабільності

Соціальна функція: зорієнтована на забезпечення соціального захисту громадян, дотримання соціальних гарантій, охорону навколишнього середовища та управління неринковими секторами економіки

Контролювальна функція: передбачає державний фінансовий контроль і аудит діяльності суб'єктів державного сектору з метою моніторингу виконання покладених завдань і функцій

Рис.1.1 Функції процесу бюджетного фінансування

Джерело: сформовано автором на основі [2; 14; 15].

Крім зазначеного, контроль за всіма фінансовими, виробничими та господарськими операціями дозволяє виявити можливі помилки й недоліки у фінансовій діяльності, коригувати їх у процесі реалізації бюджетної політики [14]. Він також забезпечує зворотний зв'язок для стратегічного та оперативного планування державних витрат при визначенні як цільового призначення коштів, так і їх оптимального обсягу [5].

Правильний вибір та обґрунтоване впровадження відповідних форм бюджетного фінансування відіграють важливу роль як у теорії, так і у практиці сучасного управління фінансами [3; 15]. Під формами бюджетного фінансування розуміють способи надання бюджетних коштів для реалізації заходів чи програм, визначених бюджетом, з дотриманням наукових принципів управління [3].

До основних форм бюджетного фінансування належать:

а) Кошторисне фінансування, яке передбачає виділення бюджетних асигнувань на підставі специфічного планово-фінансового документа – кошторису. Ця форма забезпечує надання коштів безповоротно і безоплатно для фінансування конкретних об'єктів (програм чи заходів), визначаючи їхнє цільове призначення та розподіл коштів за певними періодами.

б) Фінансування державних інвестиційних проєктів (бюджетні інвестиції), яке включає капітальні вкладення, проєктне фінансування конкретного інвестиційного проєкту або придбання частки акцій чи участь у управлінні підприємствами.

в) Бюджетні кредити – це надання коштів із бюджету суб'єктам державного сектору економіки на платній та зворотній основі.

г) Державні трансферти – невідплатні й безповоротні виплати з бюджету юридичним або фізичним особам, які не передбачають придбання товарів або послуг, надання кредитів чи погашення боргів.

Кошторисне фінансування є ключовою формою бюджетного фінансування і відображається в плановому фінансовому документі бюджетної установи – кошторисі – на поточний бюджетний період. Воно включає видатки, спрямовані на утримання установ, реалізацію програм і проведення заходів, ґрунтуючись на чітко визначеному кошторисі. Кошторис бюджетної установи виступає основним плановим документом, що визначає повноваження на отримання доходів, здійснення витрат та формує обсяг і напрями використання коштів для виконання функцій установи та досягнення цілей, закладених у плані згідно з бюджетними призначеннями. У межах цієї форми фінансування забезпечується грошове покриття потреб у сфері державного управління, оборони, розвитку виробничої та соціальної інфраструктури. Бюджетні ресурси виділяються на підставі кошторису для установ і організацій, що діють у таких сферах: державне управління, оборона, освіта, охорона здоров'я, спорт і фізична культура, культура та соціальна сфера тощо.

Попри численні переваги, кошторисне фінансування має суттєві недоліки. Зокрема, ця форма фінансового забезпечення не створює належних стимулів для раціонального й ефективного функціонування бюджетних установ. Вона також не забезпечує тісного зв'язку між обсягом отриманих фінансових ресурсів та результатами діяльності установи. На основі виділених бюджетних асигнувань такі установи виконують покладені на них завдання, однак це не завжди дозволяє їм надавати якісні та доступні суспільні послуги. Крім того, згідно із Бюджетним кодексом України, визначено чіткі джерела надходжень коштів до спеціального фонду та напрями їх використання, що обмежує фінансову автономію установ і унеможливорює самостійне розпорядження коштами від платних послуг.

Таким чином, кошторисне фінансування є базовою формою фінансового забезпечення бюджетних установ і спрямоване на підтримку їхньої статутної діяльності та надання ними суспільно необхідних послуг у межах принципів бюджетного фінансування. Воно повинно здійснюватися ефективно, прагнучи до максимальної віддачі від використання фінансових ресурсів. Однією з форм бюджетного фінансування є державне інвестування або фінансування державних інвестиційних проєктів. Ця форма передбачає інвестування коштів у об'єкти, указані в кошторисній документації, з метою спрямування їх відповідно до кодів економічної класифікації видатків.

Фінансова діяльність бюджетних установ в Україні регламентується широким комплексом нормативно-правових актів, які встановлюють правила ведення бухгалтерського обліку, порядок фінансування з бюджетів усіх рівнів, механізми державного контролю за цільовим використанням коштів [2; 9; 14]. Основу цього правового поля складають Конституція України, Бюджетний кодекс України, законодавство про бухгалтерський облік, нормативні акти Міністерства фінансів України, а також документи Державної казначейської служби України [2; 4; 9] (рис.1.2).

Рис.1.2 Система нормативно-правового регулювання бюджетних установ

Джерело: сформовано автором на основі [2; 4; 9; 11].

Бюджетні установи відіграють ключову роль у формуванні бюджетної системи держави [2]. Їхня діяльність спрямована на виконання як дохідної, так і видаткової частин бюджету згідно із затвердженим кошторисом [3]. Кошторис є основним планово-фінансовим документом, який визначає обсяг і напрями використання коштів, а також окреслює повноваження установ щодо отримання доходів та здійснення витрат. Одним із основних джерел інформації про функціонування бюджетних установ є звітність. Відповідно до статті 58 Бюджетного кодексу України, звітність про виконання Державного бюджету України, зокрема щодо кошторисів бюджетних установ, включає фінансову та бюджетну звітність.

Значна увага приділяється дослідженню специфіки формування фінансової звітності у державному секторі, що активно розглядається як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями [5]. Серед найбільш вагомих досліджень варто виділити праці таких авторів, як Н. Г. Карпенко, Л. Г. Кемарська, І. Р. Лукановська, Т. А. Пінчук, І. В. Смірнова та інші. В умовах

сучасного економічного розвитку ефективного управління бюджетною установою залежить від своєчасної, якісної та достовірної інформації [5]. Це підкреслює необхідність удосконалення системи звітності шляхом детального аналізу нормативно-правової бази щодо фінансової звітності.

Згідно зі статтею 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-IV форми фінансової звітності бюджетних установ і звітів про виконання бюджетів встановлюються центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування державної фінансової політики – Міністерством фінансів України [9]

Ключовим законодавчим актом, що регулює всі стадії бюджетного процесу, є Бюджетний кодекс України (в редакції від 8 липня 2010 року з наступними змінами) [2]. У ньому визначено статус бюджетних установ, які є неприбутковими організаціями, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, а також обмеження щодо їх фінансової автономії – зокрема, заборону витрачати кошти поза межами затверджених асигнувань.

Загальні принципи ведення обліку для всіх юридичних осіб, включно з бюджетними установами, визначає Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [9]. Згідно з цим законом, бухгалтерський облік ведеться з метою забезпечення повної, достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан установи для користувачів фінансової звітності. Закон передбачає обов'язковість ведення бухгалтерського обліку всіма юридичними особами, зокрема тими, що фінансуються з бюджету.

Разом з тим, з урахуванням особливостей функціонування публічного сектору, з 2015 року в Україні впроваджуються Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджені наказами Міністерства фінансів України (зокрема НП(С)БОДС) відповідно до міжнародних стандартів обліку для державного сектору (Міжнародні стандарти обліку в державному секторі – IPSAS) [11]. Стандарти визначають

правила визнання активів, зобов'язань, доходів і витрат у бюджетних установах та порядок складання фінансової звітності [6; 7; 8].

Окремо важливим документом є Інструкція з бухгалтерського обліку в бюджетних установах, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 26 червня 2013 року № 611 [11]. Ця інструкція конкретизує порядок обліку всіх господарських операцій у бюджетних установах: зобов'язань, касових і фактичних видатків, доходів спеціального фонду, обліку необоротних активів, матеріалів, нарахування заробітної плати, а також формує єдиний План рахунків бухгалтерського обліку для бюджетних установ.

Контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів визначається Законом України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26 січня 1993 року № 2939-XII. Закон встановлює повноваження органів державного фінансового контролю (Державна аудиторська служба України, Рахункова палата, внутрішні аудиторські служби), а також види контролю: попередній, поточний, ревізії, державний фінансовий аудит, інспектування та моніторинг [14].

Фінансова діяльність бюджетних установ також підпорядковується положенням казначейського обслуговування – системи, яка забезпечує централізовану реєстрацію та оплату бюджетних зобов'язань. Діяльність Державної казначейської служби регламентується Положенням про Державну казначейську службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України. Через систему казначейського обслуговування здійснюється реєстрація бюджетних зобов'язань, відкриття рахунків, ведення реєстрів платежів, облік касових видатків тощо [10].

Для відображення результатів фінансової діяльності бюджетні установи складають звітність відповідно до Інструкції щодо складання фінансової звітності в державному секторі, затвердженої наказом Мінфіну України від 28.02.2017 № 307. У звітах передбачено розкриття інформації

про активи, зобов'язання, доходи і витрати, а також пояснення до змін у фінансових показниках. Особлива увага приділяється прозорості та підзвітності у використанні бюджетних коштів [12].

Також, у межах кожної установи застосовуються внутрішні нормативні документи: положення про облікову політику, кошториси, графіки документообігу, інструкції з інвентаризації, положення про внутрішній аудит тощо. Вони ґрунтуються на національному законодавстві, але деталізують специфіку застосування норм на рівні конкретної установи.

Загальні принципи формування фінансової звітності та її форма в державному секторі деталізуються низкою нормативно-правових актів, серед яких:

- національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" від 28.12.2009 р., № 1541 [6];

- НП(С)БОДС 102 "Консолідована фінансова звітність" від 24.12.2010 р., № 1629 [11];

- НП(С)БОДС 103 "Фінансова звітність за сегментами" від 24.12.2010 р., № 1629 [7];

- НП(С)БОДС 105 "Фінансова звітність в умовах гіперінфляції" від 25.01.2012 р., № 52 [8];

- наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі" від 28.02.2017 р., № 307 [12];

- методичні рекомендації щодо перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору [10];

- порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, а також державними фондами соціального і пенсійного страхування, затверджений наказом від 07.02.2017 р., № 44 [12];

- порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р., № 419 [13];

- система електронного подання звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затверджена наказом Державної казначейської служби України від 27.12.2017 р., № 421 [10];

- наказ Державної казначейської служби України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування органами Державної казначейської служби України форм фінансової звітності" від 25.01.2019 р., № 28 [10].

Склад, форми, принципи підготовки та подання фінансової звітності в державному секторі, а також загальні вимоги до визнання і розкриття її елементів регламентує Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності". Інформація, що підлягає розкриттю, представлена безпосередньо у формах фінансової звітності або у примітках до неї, які включають форми: 1-дс, 2-дс, 3-дс, 4-дс, та 5-дс. Усі форми звітності складаються з дотриманням принципу балансового узагальнення облікових даних, що закладений у їх структурі. Цей принцип забезпечує внутрішню узгодженість показників усередині кожної форми і між різними формами звітності. Правила визнання й оцінки статей звітності встановлюються окремими стандартами НП(С)БОДС [6; 11].

Джерелами інформації для формування фінансової звітності слугують дані синтетичного та аналітичного обліку, що відображають стан майна й фінансове становище бюджетної установи в межах відповідного періоду (рік або квартал). Звітність бюджетних установ має охоплювати всі господарські операції за відповідний звітний період, які були зафіксовані в бухгалтерському обліку. Важливо зазначити, що бюджетні установи складають значно більше форм звітності, ніж підприємства приватного сектору. Це обумовлено необхідністю забезпечення державного контролю за використанням бюджетних коштів розпорядниками та за збереженням державного майна, яке перебуває під їхнім управлінням [6; 9].

Таким чином, нормативно-правова база обліку та контролю фінансування бюджетних установ в Україні є багаторівневою і включає

закони, кодекси, національні стандарти, інструкції та внутрішні положення. Вона забезпечує правову визначеність, прозорість і контрольованість у використанні бюджетних ресурсів, а також уніфікує вимоги до ведення обліку і складання звітності в межах усієї бюджетної системи держави.

1.3. Теоретичні основи бухгалтерського обліку та контролю коштів бюджетної установи

Бухгалтерський облік у бюджетних установах є невід'ємною складовою управління фінансовими ресурсами держави. Він забезпечує об'єктивну, повну та своєчасну інформацію про рух бюджетних коштів, стан активів і зобов'язань установи, що дозволяє ефективно планувати, контролювати та приймати управлінські рішення. Теоретичні основи обліку і контролю в бюджетній сфері ґрунтуються на загальних принципах бухгалтерського обліку, адаптованих до особливостей функціонування установ, що не займаються прибутковою діяльністю, а утримуються за рахунок бюджетів різного рівня [1; 5; 15].

В основі бухгалтерського обліку в бюджетній установі лежать такі принципи, як повнота, об'єктивність, безперервність, єдність методології, а також доцільність та правомірність використання бюджетних коштів. На відміну від комерційних підприємств, які орієнтуються на прибуток, метою бюджетної установи є надання суспільно значущих послуг (освітніх, медичних, культурних, соціальних тощо), що зумовлює специфіку облікових підходів [9; 15].

Бухгалтерський облік у бюджетних установах виконує низку ключових функцій: інформаційну, забезпечуючи дані для звітності, планування та контролю; контрольну, яка полягає у попередженні зловживань і нецільового використання коштів; аналітичну, що допомагає виявити тенденції у використанні ресурсів; правову, забезпечуючи дотримання законодавства та фінансової дисципліни [1; 5].

Таблиця 1.5

Основні функції бухгалтерського обліку в бюджетних установах

Функція	Зміст
Інформаційна	Формування даних для управління і звітності
Контрольна	Контроль за використанням бюджетних коштів
Аналітична	Оцінка ефективності діяльності
Правова	Дотримання законодавства

Джерело: сформовано автором на основі [1; 5; 15].

Особливістю обліку в бюджетній сфері є його тісний зв'язок із кошторисним фінансуванням. Кошторис - це основний фінансовий документ бюджетної установи, який визначає обсяг і цільове призначення бюджетних асигнувань. Усі операції з коштами, матеріальними цінностями, оплатою праці, нарахуваннями, придбанням товарів і послуг мають здійснюватися в межах затвердженого кошторису, що забезпечує цільове використання ресурсів. Зобов'язання не можуть братися понад бюджетні асигнування [2; 3].

Методологічною базою ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах є План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджений Мінфіном України, а також Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС). Ці стандарти відповідають Міжнародним стандартам обліку для державного сектору (IPSAS) і забезпечують уніфікацію, прозорість та порівнюваність фінансової звітності установ, які утримуються з бюджету [6; 11].

Об'єктами бухгалтерського обліку у бюджетній установі є: бюджетні асигнування; доходи спеціального фонду; грошові кошти на казначейських рахунках; розрахунки з дебіторами і кредиторами; зобов'язання за договорами; оплата праці, податки та збори; матеріальні запаси та основні засоби [6; 11].

Ключовим поняттям у бухгалтерському обліку бюджетної установи є касові та фактичні видатки. Касові видатки - це обсяг перерахованих

установою коштів, а фактичні - це витрати, які вже відбулися на підставі поставлених товарів, виконаних робіт або наданих послуг. Такий поділ дозволяє ефективніше контролювати стан виконання бюджету [3].

Не менш важливою складовою бухгалтерського процесу є внутрішній контроль, який здійснюється з метою забезпечення правильності облікових даних, запобігання зловживанням, дотримання фінансової дисципліни. Внутрішній контроль може реалізовуватись через: перевірку правильності оформлення первинних документів; контроль відповідності видатків кошторису; перевірку правильності нарахувань, розрахунків і списання матеріалів; інвентаризацію майна та зобов'язань [14].

Окрему увагу слід приділити взаємодії бюджетної установи з органами Державної казначейської служби України, яка виконує функцію обслуговування розпорядників бюджетних коштів. Через казначейство відбувається відкриття рахунків, реєстрація зобов'язань, проведення платежів, звірка залишків і надходжень. Це забезпечує централізований контроль і оперативне відстеження використання бюджетних коштів [10].

Контроль за дотриманням фінансового законодавства у бюджетній сфері здійснюють також спеціалізовані зовнішні органи державного фінансового контролю, діяльність яких спрямована на забезпечення законності, ефективності та цільового використання бюджетних коштів. Важливу роль у системі такого контролю відіграє Державна аудиторська служба України, яка здійснює державний фінансовий контроль шляхом проведення ревізій, перевірок, державних фінансових аудитів та моніторингу закупівель [14]. Основними завданнями цього органу є виявлення порушень бюджетного законодавства, запобігання неефективному використанню державних ресурсів, оцінювання достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності розпорядників бюджетних коштів. За результатами проведених контрольних заходів Державна аудиторська служба має право надавати обов'язкові до виконання вимоги щодо усунення виявлених порушень і притягнення винних осіб до відповідальності.

Важливе місце у системі зовнішнього фінансового контролю займає Рахункова палата, яка є вищим органом державного аудиту та здійснює контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням. Рахункова палата проводить фінансові та ефективнісні аудити, аналізує стан виконання державного бюджету, оцінює результативність бюджетних програм та ефективність управління державними фінансовими ресурсами [14]. Особливістю діяльності цього органу є його незалежний статус, що забезпечує об'єктивність контролю за використанням бюджетних коштів органами державної влади, державними підприємствами та установами.

Крім того, окремі контрольні функції у бюджетній сфері виконує Державна податкова служба України, яка здійснює контроль за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету. У межах своїх повноважень податкові органи проводять камеральні, документальні та фактичні перевірки, аналізують податкову звітність суб'єктів господарювання, контролюють дотримання податкового законодавства та застосовують фінансові санкції у разі виявлення порушень. Діяльність Державної податкової служби сприяє забезпеченню стабільного наповнення бюджетів усіх рівнів та зміцненню фінансової дисципліни у державі [14].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що теоретичні основи бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах формують фундамент для ефективного управління бюджетними ресурсами. Їх практична реалізація забезпечує прозорість, цільове використання коштів, достовірність облікової інформації та фінансову дисципліну.

РОЗДІЛ 2.

Облік фінансування та використання коштів бюджетної установи

2.1 Методика аналізу ефективності використання фінансів бюджетної установи

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів бюджетної установи є важливим етапом управління, який дозволяє оцінити рівень використання бюджетних коштів, визначити фінансовий стан установи та виявити резерви підвищення ефективності її діяльності. Основною метою аналізу є забезпечення раціонального, цільового та економного використання бюджетних ресурсів [1; 5; 15].

В умовах обмеженості бюджетних ресурсів особливого значення набуває підвищення ефективності їх використання, що передбачає досягнення максимально можливого результату при мінімальних витратах. Аналіз дозволяє не лише оцінити фактичний стан фінансових ресурсів, а й виявити відхилення від запланованих показників, визначити причини неефективного використання коштів та сформулювати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх оптимізації.

У межах даного дослідження об'єктом аналізу виступає Служба у справах дітей Перегінської селищної ради, яка є бюджетною установою та здійснює свою діяльність у сфері соціального захисту прав та інтересів дітей. Діяльність установи фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету, що обумовлює специфіку формування та використання її фінансових ресурсів. Служба у справах дітей виконує функції реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей на місцевому рівні, зокрема забезпечує соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснює контроль за умовами їх проживання, а також бере участь у вирішенні питань опіки та піклування. Виконання зазначених функцій потребує належного фінансового забезпечення та ефективного управління бюджетними коштами.

Особливістю діяльності установи є відсутність комерційної спрямованості, що означає фінансування її діяльності виключно за рахунок бюджетних асигнувань. Це зумовлює необхідність жорсткого контролю за витрачанням коштів, оскільки основною метою є не отримання прибутку, а забезпечення виконання соціально важливих функцій. Фінансові ресурси Служби у справах дітей формуються в межах затвердженого кошторису, який визначає обсяг та структуру видатків установи. Основними напрямками використання коштів є оплата праці працівників, нарахування на заробітну плату, придбання матеріалів та забезпечення поточної діяльності установи. Аналіз фінансового стану установи здійснюється на основі її фінансової звітності, зокрема балансу (форма №1-дс) та звіту про фінансові результати (форма №2-дс), що дозволяє оцінити структуру активів і пасивів, динаміку показників та ефективність використання бюджетних ресурсів.

Методика аналізу передбачає використання системи показників, що характеризують фінансовий стан установи, структуру активів і пасивів, динаміку доходів і витрат, а також ефективність виконання кошторису. Вона включає такі основні етапи:

- аналіз структури та динаміки активів і пасивів;
- оцінка фінансових результатів діяльності;
- аналіз виконання кошторису;
- дослідження структури доходів і витрат;
- розрахунок відносних показників ефективності.

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів у Службі у справах дітей Перегінської селищної ради здійснюється на основі даних фінансової звітності установи за відповідний звітний період. У процесі дослідження використано показники, що характеризують динаміку активів, структуру майна, рівень зносу основних засобів та фінансовий результат діяльності установи. Практичне застосування методики аналізу передбачає розрахунок як абсолютних, так і відносних показників, що дозволяє не лише оцінити поточний стан фінансових ресурсів, а й виявити тенденції їх зміни.

Зокрема, у межах дослідження було проведено аналіз структури активів, визначено частку основних засобів та запасів, а також розраховано показники ефективності використання ресурсів.

Джерелами інформації для проведення аналізу виступають фінансова звітність установи, зокрема баланс (форма №1-дс) та звіт про фінансові результати (форма №2-дс), а також дані бухгалтерського обліку та кошторису установи [6; 12].

Таблиця 2.1

**Динаміка, структура та ефективність використання фінансових ресурсів
Служби у справах дітей Перегінської селищної ради**

Показник	На початок періоду 2025	На кінець періоду 2025	Відхилення	Темп зміни, %
АКТИВИ, грн	123 519	74 046	-49 473	59,9
Основні засоби, грн	121 555	70 126	-51 429	57,7
Запаси, грн	1 964	3 920	+1 956	199,6
Частка основних засобів, %	98,4	94,7	-3,7	—
Частка запасів, %	1,6	5,3	+3,7	—
ПАСИВИ, грн	123 519	74 046	-49 473	59,9
Внесений капітал, грн	246 238	246 238	0	100,0
Фінансовий результат, грн	-122 719	-172 192	-49 473	—
Коеф. зносу ОЗ, %	50,6	71,6	+21,0	—
Коеф. придатності ОЗ, %	49,4	28,4	-21,0	—
Темп зменшення активів, %	—	—	—	40,1
Рівень фінансового результату (дефіциту), % до активів	-99,4	-232,5	—	—

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності установи

Згідно з даними балансу Служби у справах дітей Перегінської селищної ради, загальна вартість активів установи на початок звітного періоду становила 123 519 грн, а на кінець періоду – 74 046 грн, що свідчить про зменшення ресурсної бази установи на 49 473 грн, або на 40,1 %. Така тенденція є негативною, оскільки свідчить про скорочення економічного потенціалу установи та зменшення можливостей для здійснення її функціональної діяльності.

Основну частку активів складають нефінансові активи, зокрема основні засоби, частка яких перевищує 90 % у загальній структурі активів. Їх

залишкова вартість зменшилась з 121 555 грн до 70 126 грн, що може свідчити про значний рівень фізичного та морального зносу, а також відсутність достатнього оновлення матеріально-технічної бази. Водночас запаси зросли з 1 964 грн до 3 920 грн, що характеризує збільшення матеріальних ресурсів установи та може бути пов'язано з накопиченням матеріалів або підвищенням потреб у забезпеченні діяльності.

Пасив балансу представлений власним капіталом, зокрема внесеним капіталом та фінансовим результатом. Внесений капітал залишається незмінним – 246 238 грн, що свідчить про стабільність джерел фінансування з боку держави. Водночас фінансовий результат є від'ємним і погіршився з - 122 719 грн до -172 192 грн, тобто дефіцит збільшився на 49 473 грн. Це свідчить про перевищення витрат над доходами та наявність проблем у забезпеченні збалансованості фінансової діяльності установи.

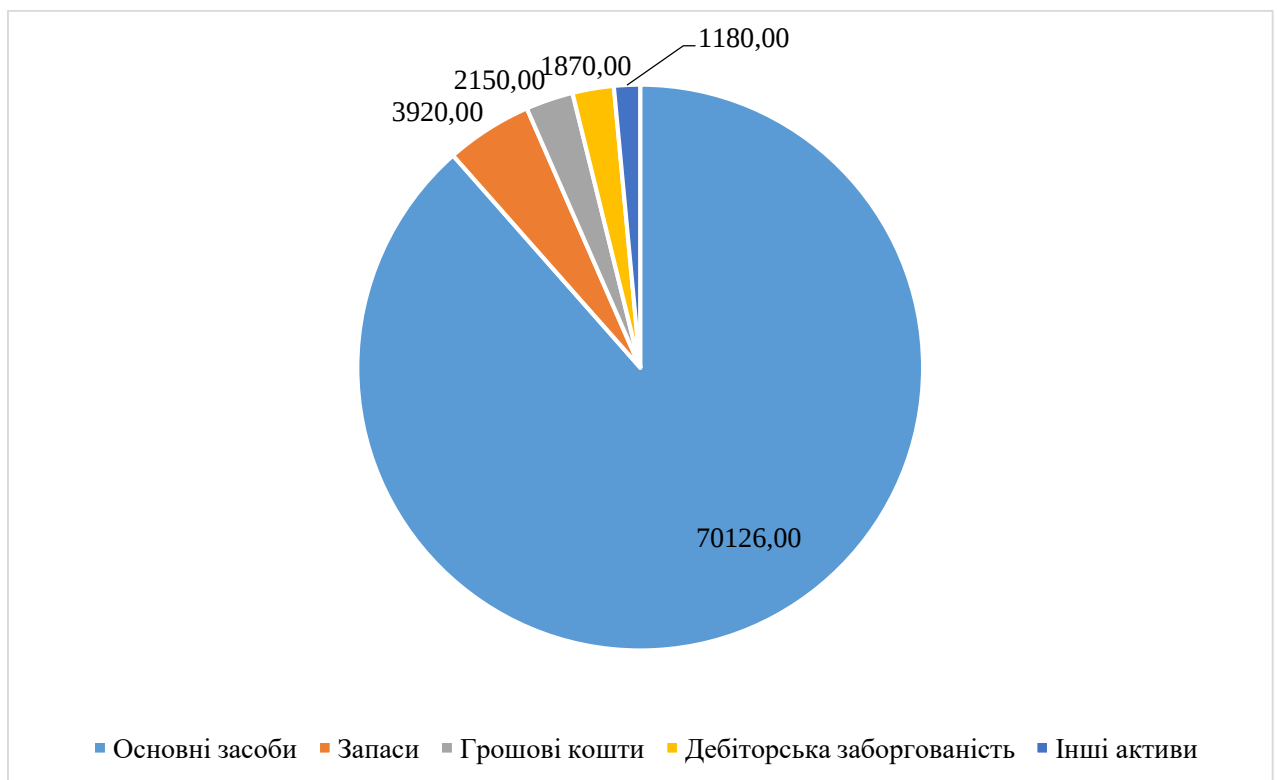

Рис. 2.1 Структура активів Служби у справах дітей Перегінської селищної ради на кінець звітного періоду

Як видно з рисунка 2.1, найбільшу частку в структурі активів Служби у справах дітей Перегінської селищної ради займають основні засоби. Їх

домінування у структурі активів свідчить про матеріально-технічний характер ресурсної бази установи. Водночас частка оборотних активів є незначною, що обмежує можливості оперативного використання фінансових ресурсів у поточній діяльності установи. Отже, результати аналізу свідчать про негативні тенденції у фінансовому стані установи, зокрема зменшення обсягу активів, зростання рівня зносу основних засобів та збільшення дефіциту фінансового результату. Це обумовлює необхідність удосконалення системи фінансового управління, підвищення ефективності використання бюджетних коштів та посилення контролю за їх цільовим використанням [1; 5].

Таблиця 2.2

**Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів Служби у
справах дітей Перегінської селищної ради**

Показник	Формула розрахунку	На початок періоду 2025	На кінець періоду 2025	Відхилення
Коефіцієнт зносу ОЗ, %	Знос / Первісна вартість $\times 100$	50,6	71,6	+21,0
Коефіцієнт придатності ОЗ, %	Залишкова вартість / Первісна $\times 100$	49,4	28,4	-21,0
Рівень фінансового результату, %	Фін. результат / Активи $\times 100$	-99,4	-232,5	-133,1
Темп зміни активів, %	Активи к.п. / Активи п.п. $\times 100$	—	59,9	—
Частка основних засобів, %	ОЗ / Активи $\times 100$	98,4	94,7	-3,7
Частка запасів, %	Запаси / Активи $\times 100$	1,6	5,3	+3,7

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності установи та власних розрахунків

Проведені розрахунки підтверджують результати попереднього аналізу та свідчать про погіршення ефективності використання фінансових ресурсів установи. Зокрема, значне зростання коефіцієнта зносу основних засобів на 21 % вказує на критичний рівень їх фізичного зношення, що потребує оновлення матеріально-технічної бази. Одночасно спостерігається зниження

коефіцієнта придатності основних засобів, що підтверджує погіршення їх технічного стану та потенційне зниження ефективності використання активів. Особливо негативною є динаміка рівня фінансового результату, який суттєво погіршився, що свідчить про зростання дефіциту та низьку фінансову збалансованість діяльності установи. Таким чином, результати розрахунку коефіцієнтів підтверджують необхідність впровадження заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, посилення контролю за витратами та оптимізації фінансової діяльності установи.

Проведений аналіз динаміки та структури фінансових показників установи свідчить про наявність негативних тенденцій у її фінансовому стані. Зокрема, загальна вартість активів установи зменшилась на 49 473 грн, або на 40,1 %, що вказує на скорочення ресурсного потенціалу та зниження фінансових можливостей для забезпечення основної діяльності.

Найбільшу частку в структурі активів займають основні засоби, проте їх вартість зменшилась на 51 429 грн, що свідчить про значний рівень їх фізичного та морального зносу. Відповідно, коефіцієнт зносу основних засобів зріс, а коефіцієнт придатності знизився, що є негативною тенденцією та може впливати на ефективність функціонування установи.

Водночас позитивною тенденцією є зростання запасів на 1 956 грн, або майже вдвічі, що призвело до збільшення їх частки у структурі активів. Це може свідчити про покращення матеріального забезпечення діяльності установи, однак потребує додаткового контролю щодо ефективності використання цих ресурсів.

Аналіз пасивів показав, що джерела фінансування установи залишаються стабільними, оскільки внесений капітал не змінюється. Проте суттєвим негативним фактором є зростання від'ємного фінансового результату, який збільшився на 49 473 грн. Це свідчить про наявність дефіциту бюджетних коштів та перевищення витрат над доходами.

Загалом, результати аналізу свідчать про зниження ефективності використання фінансових ресурсів установи, що проявляється у скороченні

активів, погіршенні технічного стану основних засобів та зростанні дефіциту. У зв'язку з цим виникає необхідність посилення контролю за використанням бюджетних коштів, оптимізації витрат та підвищення ефективності фінансового управління установою.

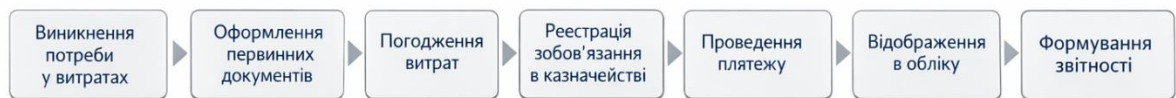
2.2 Організація обліку фінансових ресурсів бюджетних установ

Організація бухгалтерського обліку фінансових ресурсів у Службі у справах дітей Перегінської селищної ради є важливою складовою системи управління бюджетними коштами та спрямована на забезпечення їх ефективного, цільового і законного використання. В умовах обмеженості фінансових ресурсів та підвищених вимог до прозорості діяльності органів місцевого самоврядування особливого значення набуває належна організація облікового процесу. Водночас організація бухгалтерського обліку в установі забезпечує не лише фіксацію господарських операцій, але й формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. У Службі у справах дітей Перегінської селищної ради результати обліку використовуються для контролю за виконанням кошторису, аналізу фінансового стану та оцінки ефективності використання бюджетних коштів.

Бухгалтерський облік у досліджуваній установі ведеться відповідно до чинного законодавства України, зокрема Бюджетного кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [2; 9; 11]. Дотримання зазначених нормативних актів забезпечує єдність методології обліку, достовірність фінансової інформації та можливість здійснення ефективного фінансового контролю.

Організація обліку фінансових ресурсів у Службі у справах дітей передбачає формування цілісної системи збору, обробки, реєстрації та узагальнення інформації про всі господарські операції, пов'язані з рухом бюджетних коштів. Облік ведеться централізовано бухгалтерською службою

(або відповідальним бухгалтером), що забезпечує належний рівень контролю за фінансовими операціями та своєчасність формування звітності. Практична реалізація облікового процесу в установі передбачає поетапне проходження кожної господарської операції. Зокрема, будь-яка фінансова операція починається з виникнення потреби у витратах, після чого оформлюються відповідні документи, здійснюється погодження витрат, реєстрація зобов'язання та проведення платежу через органи казначейства. Така послідовність забезпечує прозорість облікового процесу та можливість контролю на кожному його етапі.

**Рис. 2.2 Схеми організації облікового процесу у Службі у справах дітей
Перегінської селищної ради**

Як видно з рисунка 2.1, організація облікового процесу в установі має чітку послідовність етапів, що забезпечує контроль за використанням бюджетних коштів на кожній стадії їх руху.

Важливою складовою організації обліку є визначення облікової політики установи, яка регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку, методи оцінки активів і зобов'язань, правила документообігу та систему внутрішнього контролю. Облікова політика формується з урахуванням специфіки діяльності установи, яка полягає у виконанні соціальних функцій, пов'язаних із захистом прав дітей.

Фінансування Служби у справах дітей здійснюється переважно за рахунок коштів місцевого бюджету, що обумовлює специфіку організації обліку. Основним фінансовим документом установи є кошторис, який визначає обсяг бюджетних асигнувань, їх розподіл за економічними статтями видатків та напрями використання коштів протягом бюджетного періоду.

Кошторис складається на відповідний бюджетний рік та затверджується головним розпорядником бюджетних коштів. Усі фінансові операції в установі здійснюються виключно в межах затверджених показників кошторису, що забезпечує дотримання фінансової дисципліни. Будь-яке перевищення встановлених лімітів або нецільове використання коштів є порушенням бюджетного законодавства. На практиці виконання кошторису супроводжується постійним моніторингом відповідності фактичних витрат затвердженим плановим показникам. У разі виникнення відхилень здійснюється аналіз їх причин, що дозволяє своєчасно коригувати фінансову діяльність установи та забезпечувати більш раціональне використання бюджетних ресурсів.

Практика діяльності Служби у справах дітей Перегінської селищної ради свідчить, що основні видатки установи пов'язані з оплатою праці працівників, нарахуванням єдиного соціального внеску, придбанням матеріалів, оплатою комунальних послуг та іншими витратами, необхідними для забезпечення її функціонування. Це визначає структуру обліку фінансових ресурсів і обумовлює необхідність їх чіткого контролю. Наприклад, при здійсненні витрат на оплату комунальних послуг формуються відповідні первинні документи, зокрема рахунки та акти наданих послуг. На їх основі складаються платіжні доручення, які подаються до органів казначейства для здійснення оплати. Після проведення платежу інформація відображається в бухгалтерському обліку як касовий і фактичний видаток.

Методологічною основою обліку фінансових ресурсів є План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Облік ведеться із застосуванням синтетичних рахунків, що узагальнюють інформацію, та аналітичних рахунків, які деталізують дані за джерелами фінансування, видами витрат та контрагентами. Такий підхід забезпечує повноту та деталізацію облікової інформації.

Особливістю організації обліку є поділ фінансових ресурсів на кошти загального та спеціального фондів. У Службі у справах дітей основним джерелом фінансування є загальний фонд місцевого бюджету. Разом з тим, у разі надходження благодійної допомоги або грантів може формуватися спеціальний фонд, який використовується для реалізації окремих заходів або програм.

У процесі ведення обліку в установі відображаються основні об'єкти, що характеризують її фінансову діяльність (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Основні об'єкти обліку фінансових ресурсів бюджетної установи

Об'єкт обліку	Характеристика
Бюджетні асигнування	Кошти, отримані з місцевого бюджету для забезпечення діяльності установи
Видатки	Касові та фактичні витрати установи
Доходи спеціального фонду	Власні надходження, благодійні внески
Розрахунки	Дебіторська та кредиторська заборгованість
Зобов'язання	Фінансові зобов'язання за договорами

Джерело: сформовано автором на основі [3; 11]

Важливим елементом організації обліку є казначейське обслуговування. Усі фінансові операції Служби у справах дітей здійснюються через органи Державної казначейської служби України. Це передбачає відкриття рахунків, реєстрацію бюджетних зобов'язань, здійснення платежів та контроль за їх відповідністю бюджетним призначенням. Така система забезпечує прозорість фінансових потоків та мінімізує ризики нецільового використання коштів.

Практика показує, що перед здійсненням будь-якого платежу установа повинна зареєструвати бюджетне зобов'язання в органах казначейства. Лише після цього можливе проведення відповідного платежу. Це забезпечує попередній контроль за витрачанням бюджетних коштів.

Документальне забезпечення обліку є невід'ємною складовою організації облікового процесу. Усі господарські операції оформлюються

первинними документами, такими як платіжні доручення, акти виконаних робіт, накладні, рахунки-фактури, відомості нарахування заробітної плати тощо. Первинні документи містять обов'язкові реквізити та є підставою для відображення операцій у бухгалтерському обліку.

На основі первинних документів здійснюється запис у регістри бухгалтерського обліку, що дозволяє систематизувати інформацію та забезпечити її узагальнення. Це, у свою чергу, є основою для складання фінансової звітності.

Особливістю обліку в бюджетних установах, зокрема у Службі у справах дітей, є розмежування касових і фактичних видатків. Касові видатки відображають рух коштів через рахунки казначейства, тоді як фактичні видатки характеризують реальні витрати установи, що виникають у процесі її діяльності. Такий підхід дозволяє більш точно оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів.

Аналіз практики діяльності установи показує, що у звітному періоді спостерігається зменшення загального обсягу активів та зростання рівня зносу основних засобів, що свідчить про недостатній рівень фінансування оновлення матеріально-технічної бази. Це негативно впливає на ефективність функціонування установи та потребує вдосконалення фінансового управління. Крім того, установа стикається з проблемою зростання дефіциту фінансового результату, що свідчить про перевищення витрат над наявними фінансовими ресурсами. Це обумовлює необхідність посилення контролю за використанням бюджетних коштів та оптимізації витрат.

Важливу роль в організації обліку відіграє внутрішній контроль, який здійснюється з метою забезпечення достовірності облікових даних, запобігання фінансовим порушенням та підвищення ефективності використання ресурсів. Внутрішній контроль включає перевірку правильності оформлення документів, відповідності витрат кошторису, а також контроль за своєчасністю відображення операцій у бухгалтерському обліку.

Завершальним етапом організації обліку є складання фінансової та бюджетної звітності. Установа складає звітність відповідно до встановлених форм, зокрема баланс, звіт про фінансові результати та інші форми, передбачені законодавством. Звітність подається до органів Державної казначейської служби України та використовується для аналізу фінансового стану установи.

Таким чином, організація обліку фінансових ресурсів у Службі у справах дітей Перегінської селищної ради є комплексною системою, яка забезпечує ефективне управління бюджетними коштами, контроль за їх використанням та формування достовірної фінансової інформації. Разом з тим, результати аналізу свідчать про необхідність подальшого вдосконалення системи обліку та фінансового управління з метою підвищення ефективності діяльності установи.

2.3. Організація внутрішнього контролю та аудиту фінансових ресурсів

Організація внутрішнього контролю та аудиту фінансових ресурсів у Службі у справах дітей Перегінської селищної ради є невід'ємною складовою системи управління бюджетними коштами та спрямована на забезпечення законності, ефективності й цільового використання фінансових ресурсів. В умовах обмеженого фінансування та підвищених вимог до прозорості діяльності органів місцевого самоврядування ефективна система внутрішнього контролю відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності функціонування установи.

Внутрішній контроль у досліджуваній установі являє собою систему взаємопов'язаних заходів, процедур і методів, що здійснюються керівництвом та працівниками з метою забезпечення достовірності бухгалтерського обліку, дотримання фінансової дисципліни та ефективного використання бюджетних коштів. Його функціонування спрямоване на

мінімізацію фінансових ризиків, запобігання порушенням та підвищення результативності діяльності установи.

Організація внутрішнього контролю в Службі у справах дітей базується на принципах законності, об'єктивності, системності, безперервності, відповідальності та доцільності. Дотримання цих принципів забезпечує ефективність контролюючих процедур і дозволяє своєчасно виявляти відхилення у фінансовій діяльності.

Система внутрішнього контролю охоплює всі етапи руху фінансових ресурсів – від планування бюджету до складання фінансової звітності. На стадії планування здійснюється перевірка обґрунтованості кошторису, відповідності запланованих витрат реальним потребам установи. Зокрема, у Службі у справах дітей аналізуються потреби у фінансуванні заробітної плати, матеріального забезпечення та адміністративних витрат.

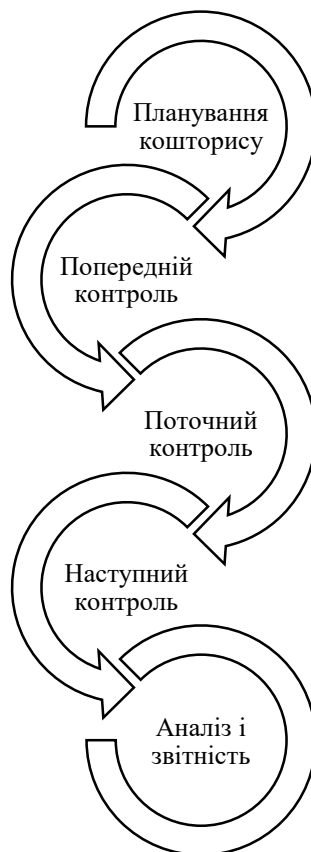

Рис. 2.3 Система внутрішнього контролю фінансових ресурсів установи

Як видно з рисунка 2.6, система внутрішнього контролю охоплює всі етапи використання фінансових ресурсів – від планування до аналізу результатів. Такий підхід забезпечує безперервність контролю та підвищує ефективність управління бюджетними коштами.

На етапі виконання кошторису контроль спрямований на перевірку законності здійснення видатків. Усі витрати повинні відповідати затвердженому бюджетним призначенням. Наприклад, якщо кошти передбачені на оплату комунальних послуг, їх використання на інші цілі є порушенням бюджетного законодавства.

Практика діяльності установи показує, що одним із найважливіших напрямів контролю є перевірка відповідності витрат кошторису. Перед здійсненням кожного платежу бухгалтер перевіряє наявність бюджетних асигнувань, правильність оформлення документів та відповідність витрат економічній класифікації.

Залежно від часу здійснення внутрішній контроль у Службі у справах дітей поділяється на попередній, поточний і наступний. Попередній контроль здійснюється до проведення фінансових операцій і має на меті запобігання порушенням. Наприклад, перед укладенням договору на постачання товарів перевіряється наявність фінансування, доцільність витрат та відповідність умов договору законодавству. Поточний контроль проводиться під час здійснення господарських операцій. Він передбачає перевірку правильності оформлення документів, відповідності платежів затвердженому асигнуванню, а також контроль за своєчасністю проведення розрахунків. Наприклад, при оплаті рахунку за послуги перевіряється наявність акта виконаних робіт та відповідність суми договору. Наступний контроль здійснюється після завершення операцій і передбачає аналіз їх результатів. Зокрема, у Службі у справах дітей проводиться аналіз використання бюджетних коштів, оцінка ефективності витрат та виявлення можливих порушень.

Важливим елементом внутрішнього контролю є перевірка правильності оформлення первинних документів. Усі господарські операції повинні бути

підтверджені відповідними документами, які містять обов'язкові реквізити. Наприклад, відсутність підписів або неправильне оформлення акта виконаних робіт може стати підставою для визнання витрат недійсними.

Особлива увага приділяється контролю за використанням бюджетних асигнувань. Практика показує, що порушення найчастіше виникають саме у сфері нецільового використання коштів. У Службі у справах дітей контроль за цільовим використанням здійснюється шляхом порівняння фактичних витрат із затвердженим кошторисом.

Суттєву роль відіграє контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю. Аналіз розрахунків дозволяє виявити прострочені зобов'язання, уникнути штрафних санкцій та забезпечити фінансову стабільність установи. Наприклад, несвоєчасна оплата рахунків може призвести до нарахування пені, що негативно впливає на фінансовий стан установи.

Контроль за збереженням активів є ще одним важливим напрямом внутрішнього контролю. У Службі у справах дітей проводяться інвентаризації основних засобів та матеріальних запасів. Це дозволяє виявити нестачі, пошкодження або неефективне використання майна.

Практика показує, що значна частина основних засобів установи має високий рівень зносу, що було підтверджено в попередньому підрозділі. Це потребує посилення контролю за їх використанням та своєчасного списання або оновлення.

Важливим напрямом внутрішнього контролю є контроль за оплатою праці. Він включає перевірку правильності нарахування заробітної плати, відповідності штатному розпису, правильності утримань та нарахування єдиного соціального внеску. Помилки у цій сфері можуть призвести до фінансових санкцій.

У сучасних умовах особливого значення набуває внутрішній аудит як складова системи внутрішнього контролю. Внутрішній аудит у Службі у

справах дітей спрямований на оцінку ефективності системи контролю, виявлення ризиків та розробку рекомендацій щодо їх мінімізації.

Внутрішній аудит може здійснюватися у формі планових і позапланових перевірок. Планові перевірки проводяться відповідно до затвердженого графіка, а позапланові – у разі виникнення підозр щодо порушень або за дорученням керівництва.

У процесі аудиту перевіряється:

- виконання кошторису;
- правильність ведення бухгалтерського обліку;
- достовірність фінансової звітності;
- ефективність використання бюджетних коштів.

За результатами перевірки складається звіт, який містить висновки та рекомендації. Наприклад, у разі виявлення неефективного використання коштів можуть бути запропоновані заходи щодо оптимізації витрат.

Важливу роль відіграє також зовнішній контроль, який здійснюється Державною аудиторською службою України та іншими органами. Вони проводять ревізії та аудити з метою перевірки законності використання бюджетних коштів. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечує комплексний підхід до управління фінансовими ресурсами та підвищує рівень фінансової дисципліни.

Аналіз організації внутрішнього контролю у Службі у справах дітей показує, що, незважаючи на наявність основних елементів контролю, існують певні проблеми. До них належать недостатній рівень автоматизації облікових процесів, обмеженість фінансових ресурсів та зростання навантаження на бухгалтерську службу.

Крім того, спостерігається недостатній рівень аналітичного контролю, що ускладнює своєчасне виявлення негативних тенденцій у фінансовій діяльності. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення системи внутрішнього контролю, зокрема шляхом впровадження сучасних

інформаційних технологій, підвищення кваліфікації працівників та посилення аналітичної складової контролю.

Таким чином, організація внутрішнього контролю та аудиту фінансових ресурсів у Службі у справах дітей Перегінської селищної ради є важливим інструментом забезпечення ефективного функціонування установи. Вона сприяє підвищенню прозорості діяльності, запобіганню фінансовим порушенням та забезпеченню раціонального використання бюджетних коштів.

РОЗДІЛ 3.

Аналіз і контроль використання фінансових ресурсів бюджетної установи

3.1. Шляхи вдосконалення обліку фінансування та використання коштів

В умовах сучасного функціонування бюджетної системи України, що характеризується обмеженістю фінансових ресурсів, підвищенням вимог до прозорості та підзвітності, а також необхідністю забезпечення ефективного використання коштів, особливого значення набуває вдосконалення обліку фінансування та використання фінансових ресурсів бюджетних установ. Облік у бюджетній сфері виконує не лише інформаційну функцію, але й виступає інструментом контролю, аналізу та управління фінансовими потоками [1; 5; 15].

Проведений у попередньому розділі аналіз фінансового стану Служби у справах дітей Перегінської селищної ради дозволив виявити низку проблемних аспектів, що потребують удосконалення. Зокрема, спостерігається зменшення загального обсягу активів установи, зростання рівня зносу основних засобів, а також наявність від'ємного фінансового результату, що свідчить про перевищення витрат над доходами. Такі тенденції вказують на необхідність підвищення ефективності системи обліку та управління фінансовими ресурсами.

Однією з ключових проблем є недостатній рівень оперативності та аналітичності облікової інформації. Традиційна система бухгалтерського обліку в бюджетних установах здебільшого орієнтована на фіксацію вже здійснених операцій, що обмежує можливості оперативного управління фінансовими ресурсами. У зв'язку з цим важливим напрямом вдосконалення є впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизованих систем обліку.

Для досліджуваної установи доцільно впровадити систематичний щомісячний аналіз виконання кошторису, який є одним із ключових інструментів підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Такий аналіз дозволяє не лише контролювати відповідність фактичних видатків затвердженим плановим показникам, але й своєчасно виявляти відхилення, визначати їх причини та оперативно реагувати на негативні тенденції у фінансовій діяльності установи.

Здійснення щомісячного моніторингу виконання кошторису передбачає порівняння планових та фактичних показників за основними статтями видатків, зокрема витратами на оплату праці, нарахуваннями на заробітну плату, придбанням товарів і послуг, а також іншими витратами, що фінансуються за рахунок бюджетних асигнувань. Це дає можливість виявити перевитрати або економію коштів, оцінити ефективність їх використання та визначити напрями оптимізації витрат.

Крім того, регулярний аналіз виконання кошторису сприяє підвищенню фінансової дисципліни, оскільки забезпечує постійний контроль за дотриманням встановлених лімітів фінансування. У разі виявлення відхилень керівництво установи має можливість своєчасно приймати управлінські рішення, спрямовані на коригування фінансової діяльності, зокрема перерозподіл коштів між статтями витрат або обмеження неперіоритетних витрат.

Впровадження такого підходу також дозволяє підвищити рівень прозорості фінансових процесів, покращити якість планування бюджетних показників у наступних періодах та забезпечити більш раціональне використання фінансових ресурсів установи. Таким чином, систематичний аналіз виконання кошторису є важливим інструментом підвищення ефективності фінансового управління та забезпечення стабільності діяльності бюджетної установи [1; 5].

Автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє забезпечити своєчасне отримання достовірної інформації про рух фінансових ресурсів, підвищити

точність облікових даних, зменшити вплив людського фактору та оптимізувати процеси обробки інформації. Крім того, інтеграція облікових систем із системами фінансового планування та контролю сприяє формуванню єдиного інформаційного простору для прийняття управлінських рішень [9; 11].

Важливим напрямом вдосконалення є також підвищення ролі облікової політики як інструменту управління фінансовими ресурсами. Облікова політика повинна не лише відповідати вимогам законодавства, але й забезпечувати формування релевантної та корисної інформації для внутрішнього користування. Доцільним є розширення аналітичного обліку за видами витрат, джерелами фінансування та центрами відповідальності, що дозволить більш детально аналізувати використання коштів і підвищити ефективність контролю [6; 11].

Окремої уваги потребує вдосконалення системи контролю за використанням бюджетних коштів. Як показав аналіз, наявність від'ємного фінансового результату свідчить про недостатній рівень контролю за витратами. У цьому контексті доцільним є впровадження системи попереднього контролю, яка дозволяє оцінювати доцільність здійснення витрат ще до їх проведення, а також посилення поточного контролю за відповідністю витрат затвердженому кошторису [14].

Важливим напрямом вдосконалення системи обліку є також управління фінансовими ризиками, які виникають у процесі діяльності бюджетної установи. До основних ризиків належать ризик нецільового використання бюджетних коштів, ризик перевищення фактичних видатків над затвердженими асигнуваннями, ризик недостатності фінансування, а також ризик помилок у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Наявність зазначених ризиків може призводити до порушення фінансової дисципліни, зниження ефективності використання ресурсів та виникнення фінансових санкцій. Зокрема, перевищення видатків над асигнуваннями може спричинити накопичення кредиторської заборгованості,

а нецільове використання коштів – застосування заходів відповідальності з боку контролюючих органів.

З метою мінімізації фінансових ризиків доцільно впровадити систему їх постійного моніторингу та оцінки, яка передбачає ідентифікацію ризиків, аналіз їх впливу та розробку заходів щодо їх попередження. Важливу роль у цьому відіграє автоматизація облікових процесів, посилення внутрішнього контролю та підвищення відповідальності посадових осіб за прийняті фінансові рішення [14; 15].

Значну роль у підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів відіграє оптимізація структури витрат. Аналіз показав, що основну частину витрат установи становлять витрати на оплату праці та нарахування на соціальні заходи, що є типовим для бюджетних установ соціальної сфери. Водночас доцільно здійснювати систематичний аналіз витрат з метою виявлення непродуктивних або надлишкових витрат. Це може включати раціоналізацію використання матеріальних ресурсів, оптимізацію адміністративних витрат, а також впровадження заходів енергозбереження.

З метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів доцільно впровадити систему ключових показників ефективності (KPI), яка дозволяє здійснювати об'єктивну оцінку фінансової діяльності установи. Використання таких показників забезпечує можливість системного аналізу результатів діяльності та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

До основних показників ефективності бюджетної установи належать коефіцієнт виконання кошторису, який характеризує рівень відповідності фактичних видатків запланованим, частка адміністративних витрат у загальному обсязі витрат, рівень витрат на утримання установи, а також ефективність використання основних засобів.

Важливим аналітичним показником є також співвідношення доходів і витрат, яке дозволяє оцінити фінансову збалансованість діяльності установи. Аналіз цих показників у динаміці дає змогу виявити негативні тенденції,

оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та визначити напрями подальшого вдосконалення фінансової діяльності [1; 5].

Ще одним важливим напрямом вдосконалення є підвищення ефективності використання основних засобів. Високий рівень їх зносу свідчить про необхідність оновлення матеріально-технічної бази установи. Несвоєчасне оновлення основних засобів призводить до зниження продуктивності праці, підвищення витрат на обслуговування та ремонти, а також негативно впливає на якість надання послуг. У зв'язку з цим доцільно розробити програму оновлення основних засобів із урахуванням фінансових можливостей установи.

Суттєвим резервом підвищення ефективності є впровадження елементів управлінського обліку. На відміну від фінансового обліку, який орієнтований на зовнішніх користувачів, управлінський облік забезпечує внутрішніх користувачів інформацією для прийняття управлінських рішень. Він дозволяє здійснювати детальний аналіз витрат за окремими напрямками діяльності, оцінювати ефективність використання ресурсів та визначати шляхи їх оптимізації.

Важливим напрямом вдосконалення є також підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби. Умови постійних змін у законодавстві та впровадження нових стандартів обліку вимагають від працівників високого рівня професійної підготовки. Підвищення кваліфікації сприяє більш ефективному застосуванню сучасних методів обліку та контролю, що позитивно впливає на якість фінансової інформації [15].

Крім того, важливим є забезпечення прозорості фінансової діяльності бюджетної установи. Відкритість інформації про використання бюджетних коштів сприяє підвищенню рівня довіри з боку громадськості та контролюючих органів, а також стимулює підвищення відповідальності керівництва установи за прийняті фінансові рішення.

У сучасних умовах цифровізації державного сектору важливим напрямом вдосконалення обліку є впровадження електронного

документообігу та використання цифрових інформаційних систем. Це дозволяє значно скоротити час обробки інформації, підвищити її достовірність, а також забезпечити оперативний доступ до фінансових даних.

Інтеграція облікових систем із державними інформаційними платформами сприяє підвищенню прозорості фінансових процесів, спрощує процедури звітності та забезпечує ефективну взаємодію з органами Державної казначейської служби. Крім того, цифровізація обліку сприяє мінімізації ризиків помилок та зловживань, що є важливим фактором підвищення фінансової дисципліни (табл.3.1)

Таблиця 3.1

Шляхи вдосконалення обліку фінансування та використання коштів

Напрямок вдосконалення	Сутність	Очікуваний результат
Автоматизація обліку	Впровадження ІТ-систем, електронного документообігу	Підвищення точності та оперативності обліку
Удосконалення облікової політики	Розширення аналітичного обліку, деталізація витрат	Покращення якості управлінської інформації
Посилення контролю	Впровадження попереднього та поточного контролю	Зменшення порушень та перевитрат
Управління ризиками	Ідентифікація та моніторинг фінансових ризиків	Мінімізація фінансових втрат
Оптимізація витрат	Аналіз структури витрат, скорочення непродуктивних витрат	Раціональне використання коштів
Впровадження КРІ	Оцінка ефективності діяльності	Покращення управлінських рішень
Управлінський облік	Деталізація витрат за напрямками	Підвищення ефективності управління
Оновлення основних засобів	Модернізація матеріальної бази	Підвищення продуктивності
Підвищення кваліфікації	Навчання персоналу	Покращення якості обліку
Цифровізація	Інтеграція з держсистемами	Прозорість та швидкість обліку

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Таким чином, вдосконалення обліку фінансування та використання коштів бюджетної установи має комплексний характер і включає підвищення рівня автоматизації облікових процесів, удосконалення облікової політики,

посилення системи внутрішнього контролю, оптимізацію структури витрат, впровадження управлінського обліку та підвищення кваліфікації персоналу. Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність використання бюджетних ресурсів, забезпечити фінансову стабільність установи та покращити якість надання суспільно важливих послуг.

3.2. Відображення фінансових операцій у системі бухгалтерського обліку

Відображення фінансових операцій у системі бухгалтерського обліку бюджетних установ є ключовим елементом забезпечення достовірності фінансової інформації, контролю за використанням бюджетних коштів та формування фінансової звітності. Облік фінансових операцій здійснюється відповідно до вимог законодавства України, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Бюджетного кодексу України, а також Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [2; 9; 11].

Відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку бюджетних установ базується на загальних принципах бухгалтерського обліку, серед яких особливе значення мають принципи повноти, достовірності, своєчасності, безперервності та превалювання сутності над формою. Дотримання цих принципів забезпечує формування об'єктивної інформації про фінансовий стан установи та результати її діяльності. Крім того, у бюджетних установах особливого значення набуває принцип цільового використання коштів, який передбачає, що всі фінансові операції повинні відповідати затвердженому кошторису та здійснюватися виключно в межах бюджетних асигнувань [2; 9].

Фінансові операції в бюджетних установах відображаються на рахунках бухгалтерського обліку з використанням Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Кожна господарська операція

підлягає документальному оформленню та відображенню у відповідних облікових регістрах, що забезпечує її повноту, достовірність і своєчасність відображення [11].

Бухгалтерський облік у бюджетних установах ведеться за допомогою синтетичного та аналітичного обліку. Синтетичний облік забезпечує узагальнення інформації про фінансові операції на рахунках бухгалтерського обліку, тоді як аналітичний облік деталізує ці дані за окремими видами активів, зобов'язань, джерел фінансування та напрямками витрат. Поєднання синтетичного та аналітичного обліку дозволяє забезпечити повноту інформації, підвищити рівень контролю за рухом фінансових ресурсів та створює основу для формування достовірної фінансової звітності [11].

Процес відображення фінансових операцій починається з оформлення первинних документів, які підтверджують факт здійснення господарської операції. До таких документів належать платіжні доручення, накладні, акти виконаних робіт, розрахунково-платіжні відомості тощо. Первинні документи повинні містити всі необхідні реквізити та відповідати вимогам чинного законодавства, оскільки саме вони є підставою для здійснення бухгалтерських записів [9].

Після оформлення первинних документів господарські операції відображаються в бухгалтерському обліку за допомогою подвійного запису, що передбачає одночасне відображення операції за дебетом одного рахунка та кредитом іншого. Такий підхід забезпечує взаємозв'язок між усіма елементами обліку та дозволяє здійснювати контроль за правильністю відображення операцій. Кореспонденція рахунків формується відповідно до економічного змісту операції та забезпечує правильне відображення змін у складі активів, зобов'язань і власного капіталу установи.

Однією з основних операцій у бюджетних установах є надходження бюджетних коштів. Такі операції відображаються як збільшення фінансових ресурсів установи та фіксуються за відповідними рахунками обліку доходів та фінансування. Надходження коштів супроводжується їх зарахуванням на

рахунки в органах Державної казначейської служби України, що забезпечує контроль за рухом бюджетних ресурсів [10].

Казначейське обслуговування бюджетних установ передбачає здійснення всіх операцій з бюджетними коштами через рахунки, відкриті в органах Державної казначейської служби України. Це забезпечує централізований контроль за рухом коштів, попередній контроль бюджетних зобов'язань та відповідність витрат затвердженому кошторису. Казначейство здійснює перевірку платіжних документів, реєстрацію бюджетних зобов'язань та контроль за наявністю бюджетних асигнувань, що дозволяє запобігати нецільовому використанню коштів і перевищенню встановлених лімітів фінансування [10]. Казначейське обслуговування передбачає обов'язкову реєстрацію бюджетних зобов'язань перед здійсненням платежів. Наприклад, при укладенні договору на постачання товарів або послуг відповідна інформація подається до казначейства, яке перевіряє наявність бюджетних асигнувань. Лише після цього можливе проведення оплати, що забезпечує попередній контроль за використанням бюджетних коштів.

Використання бюджетних коштів відображається через облік видатків, які поділяються на касові та фактичні. Касові видатки характеризують рух грошових коштів, тоді як фактичні відображають реальні витрати установи, пов'язані з отриманням товарів, робіт або послуг. Такий підхід дозволяє здійснювати контроль за виконанням кошторису та оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів [3].

Таблиця 3.2

Порівняння касових і фактичних видатків

Показник	Касові видатки	Фактичні видатки
Суть	Рух коштів	Реальні витрати
Відображення	Оплата	Використання
Значення	Контроль грошей	Контроль ефективності

Джерело: сформовано автором

Значне місце в системі бухгалтерського обліку займає облік розрахунків з дебіторами та кредиторами. Він забезпечує контроль за своєчасністю розрахунків, дозволяє уникнути накопичення заборгованості та сприяє підтриманню фінансової дисципліни. Відображення таких операцій здійснюється на відповідних рахунках обліку розрахунків і зобов'язань.

Особливістю бухгалтерського обліку в бюджетних установах є облік зобов'язань, які виникають у процесі укладення договорів та здійснення господарських операцій. Зобов'язання підлягають обов'язковій реєстрації в органах Державної казначейської служби, що забезпечує контроль за їх відповідністю бюджетним асигнуванням та запобігає перевищенню встановлених лімітів фінансування [10].

Важливим напрямом є облік операцій, пов'язаних з оплатою праці та нарахуванням соціальних внесків. Ці операції займають значну частку в структурі видатків бюджетних установ і відображаються на відповідних рахунках витрат, що забезпечує контроль за правильністю нарахувань і своєчасністю виплат. Крім того, у системі бухгалтерського обліку відображаються операції з обліку матеріальних запасів і основних засобів. Облік цих активів передбачає їх оцінку, нарахування зносу, списання та інвентаризацію. Це дозволяє забезпечити контроль за збереженням майна установи та ефективністю його використання.

Усі фінансові операції узагальнюються в облікових регістрах та відображаються у фінансовій звітності бюджетної установи. Звітність формується на основі даних бухгалтерського обліку та відображає результати діяльності установи, стан її активів і зобов'язань, а також ефективність використання фінансових ресурсів [6; 12].

Облікові регістри є важливим елементом системи бухгалтерського обліку, оскільки забезпечують накопичення та систематизацію інформації про господарські операції. До основних регістрів належать журнали-ордери, відомості, головна книга та інші форми обліку, які застосовуються залежно від організації облікового процесу в установі. Правильне ведення облікових

регістрів забезпечує узгодженість даних синтетичного та аналітичного обліку, а також є основою для складання фінансової звітності.

Важливим аспектом є забезпечення відповідності облікових даних показникам фінансової звітності. Це досягається шляхом проведення звірок, інвентаризації та контролю правильності відображення операцій у бухгалтерському обліку.

Аналіз організації відображення фінансових операцій у досліджуваній установі свідчить про те, що облік ведеться відповідно до вимог чинного законодавства, однак існує потреба у підвищенні його аналітичності та оперативності. Зокрема, доцільним є розширення аналітичного обліку за видами витрат і джерелами фінансування, що дозволить більш детально контролювати використання бюджетних коштів. Крім того, впровадження автоматизованих облікових систем сприятиме підвищенню точності облікових даних, скороченню часу обробки інформації та зменшенню ризику помилок. Це дозволить підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами установи та покращити якість фінансової звітності.

Таким чином, відображення фінансових операцій у системі бухгалтерського обліку бюджетної установи є складним і багатоетапним процесом, який забезпечує формування достовірної фінансової інформації, контроль за використанням бюджетних коштів та прийняття ефективних управлінських рішень. Правильна організація обліку фінансових операцій сприяє підвищенню фінансової дисципліни, прозорості діяльності установи та ефективності використання державних ресурсів.

3.3. Основні напрями вдосконалення контролю за використанням бюджетних коштів

Контроль за використанням бюджетних коштів є важливою складовою фінансового управління в бюджетних установах, оскільки забезпечує законність, цільове спрямування та ефективність використання державних

ресурсів. В умовах обмеженості бюджетного фінансування та підвищення вимог до прозорості діяльності державного сектору особливого значення набуває вдосконалення системи контролю за використанням бюджетних коштів [2; 14; 15].

Проведений аналіз фінансового стану Служби у справах дітей Перегінської селищної ради засвідчив наявність певних проблем у сфері використання фінансових ресурсів, зокрема зростання дефіциту, погіршення стану основних засобів та зниження загальної ефективності використання коштів. Це свідчить про необхідність посилення контрольних функцій та впровадження сучасних підходів до організації фінансового контролю.

Одним із ключових напрямів вдосконалення є посилення внутрішнього контролю в установі. Внутрішній контроль повинен здійснюватися на всіх етапах фінансово-господарської діяльності – від планування до використання коштів. Доцільним є впровадження системи попереднього, поточного та наступного контролю, що дозволить своєчасно виявляти порушення та запобігати неефективному використанню ресурсів.

З метою підвищення ефективності внутрішнього контролю доцільно впровадити конкретні контрольні процедури, зокрема: регулярну перевірку відповідності фактичних видатків затвердженому кошторису, контроль правильності оформлення первинних документів, здійснення вибірових перевірок господарських операцій, а також систематичне проведення інвентаризації активів і зобов'язань. Крім того, важливим є впровадження розподілу повноважень між працівниками, що дозволяє мінімізувати ризик зловживань та помилок у фінансовій діяльності. Такий підхід передбачає чітке визначення відповідальності за виконання фінансових операцій, їх облік і контроль.

Попередній контроль передбачає перевірку обґрунтованості запланованих витрат та їх відповідності кошторису ще до здійснення фінансових операцій. Поточний контроль здійснюється у процесі виконання операцій і дозволяє забезпечити дотримання фінансової дисципліни.

Наступний контроль спрямований на оцінку результатів використання коштів та виявлення порушень після завершення операцій.

Важливим напрямом є впровадження ризик-орієнтованого підходу до організації контролю. Це передбачає ідентифікацію найбільш ризикованих ділянок фінансової діяльності, таких як використання бюджетних асигнувань, проведення закупівель, нарахування заробітної плати, та зосередження контрольних заходів саме на цих напрямках. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність контрольних процедур та раціонально використовувати ресурси контрольних органів [14].

Таблиця 3.3

Основні ризики використання бюджетних коштів

Ризик	Характеристика	Наслідки
Нецільове використання коштів	Використання не за призначенням	Штрафи, порушення
Перевищення асигнувань	Видатки понад кошторис	Заборгованість
Помилки в обліку	Неправильні записи	Спотворення звітності
Неефективні витрати	Нераціональне використання	Втрати ресурсів

Джерело: сформовано автором

Одним із важливих напрямів вдосконалення є автоматизація контрольних процесів. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє забезпечити оперативний контроль за фінансовими операціями, підвищити точність обробки інформації та мінімізувати вплив людського фактору. Автоматизовані системи обліку і контролю забезпечують можливість швидкого виявлення відхилень, формування звітності та прийняття управлінських рішень.

У сучасних умовах важливим є впровадження цифрових інструментів контролю, зокрема використання електронних систем моніторингу бюджетних операцій, автоматизованих систем аналізу даних та програмного забезпечення для внутрішнього аудиту. Такі інструменти дозволяють здійснювати безперервний контроль фінансових операцій, оперативно виявляти відхилення та забезпечувати прозорість фінансової діяльності

установи. Крім того, використання електронного документообігу сприяє зменшенню ризику помилок, прискоренню обробки інформації та підвищенню ефективності взаємодії між структурними підрозділами установи.

Значну роль у підвищенні ефективності контролю відіграє розвиток внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит забезпечує незалежну оцінку системи внутрішнього контролю, виявляє недоліки в організації фінансової діяльності та розробляє рекомендації щодо їх усунення. Впровадження функції внутрішнього аудиту сприяє підвищенню прозорості діяльності установи та зміцненню фінансової дисципліни. Крім того, важливим напрямом є підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за здійснення фінансового контролю. Сучасні умови господарювання вимагають від них високого рівня професійної підготовки, знання законодавства та володіння сучасними методами аналізу і контролю. Підвищення кваліфікації сприяє більш ефективному виконанню контрольних функцій та зменшенню ризику помилок у фінансовій діяльності [15].

Важливим аспектом вдосконалення контролю є забезпечення прозорості використання бюджетних коштів. Відкритість інформації про фінансову діяльність установи сприяє підвищенню рівня довіри з боку громадськості, а також створює додаткові механізми зовнішнього контролю. Це може бути досягнуто шляхом оприлюднення фінансової звітності, звітів про виконання кошторису та інформації про використання бюджетних коштів. Також доцільним є впровадження системи внутрішнього моніторингу ефективності використання коштів, що передбачає регулярний аналіз витрат, оцінку їх доцільності та результативності. Це дозволить своєчасно виявляти неефективні витрати та приймати заходи щодо їх оптимізації.

Ефективність системи контролю доцільно оцінювати за допомогою системи ключових показників ефективності (KPI). До таких показників можна віднести частку виявлених порушень у загальному обсязі перевірених операцій, рівень виконання кошторису, відсоток нецільових витрат, а також

рівень фінансових втрат, виявлених у результаті контрольних заходів. Аналіз зазначених показників у динаміці дозволяє оцінити ефективність контрольних процедур, виявити слабкі місця у системі контролю та своєчасно вживати заходів щодо їх усунення. Важливим напрямом є також удосконалення взаємодії з органами державного фінансового контролю, такими як Державна аудиторська служба України та Рахункова палата. Ефективна взаємодія дозволяє забезпечити комплексний контроль за використанням бюджетних коштів та підвищити рівень фінансової дисципліни в установі.

Отже, вдосконалення системи контролю за використанням бюджетних коштів повинно базуватися на комплексному підході, який поєднує організаційні, методичні та технологічні заходи. Лише за умови системного впровадження зазначених напрямів можливо досягти підвищення ефективності фінансового контролю та забезпечити раціональне використання бюджетних ресурсів.

Таким чином, вдосконалення контролю за використанням бюджетних коштів передбачає комплекс заходів, спрямованих на посилення внутрішнього контролю, впровадження ризик-орієнтованого підходу, автоматизацію контрольних процесів, розвиток внутрішнього аудиту, підвищення кваліфікації персоналу та забезпечення прозорості фінансової діяльності. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів, зміцненню фінансової дисципліни та забезпеченню стабільного функціонування бюджетної установи.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання роботи було досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку, аналізу та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ, а також проведено оцінку їх ефективності на прикладі Служби у справах дітей Перегінської селищної ради.

У першому розділі роботи розкрито економічну сутність фінансування бюджетних установ, визначено його роль у забезпеченні функціонування державного сектору, а також проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку та контролю фінансових ресурсів. Встановлено, що бюджетне фінансування здійснюється на основі принципів плановості, цільового використання коштів, фінансової підзвітності та контролю. Доведено, що ефективність функціонування бюджетних установ значною мірою залежить від належної організації бухгалтерського обліку та системи фінансового контролю.

У другому розділі досліджено методику аналізу ефективності використання фінансових ресурсів бюджетної установи, а також особливості організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Проведений аналіз фінансового стану установи показав наявність негативних тенденцій, зокрема зменшення обсягу активів, зростання рівня зносу основних засобів та збільшення від'ємного фінансового результату. Встановлено, що ефективність використання фінансових ресурсів установи є недостатньою, що зумовлює необхідність удосконалення системи фінансового управління та контролю.

У третьому розділі обґрунтовано основні напрями вдосконалення обліку, аналізу та контролю використання бюджетних коштів. Запропоновано заходи щодо підвищення рівня автоматизації облікових процесів, удосконалення облікової політики, впровадження системи ключових показників ефективності (KPI), посилення внутрішнього контролю та розвитку внутрішнього аудиту. Особливу увагу приділено впровадженню

ризик-орієнтованого підходу до організації контролю та використанню сучасних інформаційних технологій у процесі управління фінансовими ресурсами.

За результатами дослідження встановлено, що існуюча система обліку та контролю в бюджетних установах загалом відповідає вимогам чинного законодавства, однак потребує подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних умов функціонування державного сектору. Зокрема, необхідним є підвищення аналітичності облікової інформації, посилення контролю за використанням бюджетних коштів та впровадження сучасних методів фінансового управління.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів бюджетних установ, зокрема Служби у справах дітей Перегінської селищної ради. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню фінансової дисципліни, прозорості діяльності установи, покращенню якості облікової інформації та забезпеченню раціонального використання бюджетних коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Болюх М. А., Заросило А. П. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 344 с.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572 (редакція станом на 01.01.2026).
3. Волохова І. С. Кошторисне фінансування бюджетних установ : навч. посіб. Одеса : Атлант, 2012. 252 с.
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (редакція станом на 01.01.2020).
5. Назарова К. О., Кумченко Т. В. Аналіз діяльності бюджетних установ : навч. посіб. / за заг. ред. Г. В. Кравченко. Київ : КНТЕУ, 2006. 208 с.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541 (у редакції наказу від 24.12.2010 № 1629).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 103 «Фінансова звітність за сегментами» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 105 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.01.2012 № 52.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. Ст. 365 (редакція станом на 01.01.2026).
10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування органами Державної казначейської служби України форм фінансової

звітності : наказ Державної казначейської служби України від 25.01.2019 № 28 (редакція станом на 26.04.2024).

11. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629 (редакція станом на 01.01.2026).

12. Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2017 № 307 (редакція станом на 13.01.2026).

13. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 (редакція станом на 02.12.2022).

14. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 13. Ст. 110 (редакція станом на 14.06.2025).

15. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с.

16. Фінанси різних форм бізнесу : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта. Суми : Сумський державний університет, 2017. 337 с.